

- Sadece GOY'de:

$$\dots(C)V(C).!(C)V.(C)V(C)\dots \rightarrow$$

$$\dots!(C)V(C).(C)V.!(C)V(C)\dots$$
 (örün-
 tü baştan başlar).

Problem 2

- (a) 1. **kpêdê** — C. *kavrulduğunda siyaha dönen bir fındık türü*
2. **kpêdêkpêdê** — A. *siyah*
3. **kpaapî ntóó** — B. *bembeyaz*
4. **kpaapî tp:oo** — G. *beyaz kakadu yavrusu*
5. **nkéli tp:oo** — D. *küçük gemi*
6. **tpile kpaapîkpaapî** — F. *beyaz şey*
7. **yi yâa taataa** — E. *ağacın yaprakları kırmızıdır*
8. **chêêpî mbwii miyó** — M. *iki uzun ve ince taş*
9. **kinikini** — K. *yağlı*
10. **lîmî k:ii** — N. *hızlıca (“yıldırım gibi”)*
11. **mty:aamty:aa** — P. *tatlı (sıfat)*
12. **mty:aa wee** — H. *arı (isim)*
13. **nkéli chêêpî pâa** — I. *demir parçaları*
14. **nkéli pi** — J. *Avrupalı, yabancı*
15. **tpile wee** — L. *böcek, haşere*
16. **yi mbwii** — O. *çubuk*
17. **kémi nt:uu** — Y. *(olgunlaşmamış) mango*
18. **k:ii miyó** — X. *iki muz bitkisi*
19. **nkéli mbwaa** — Q. *alkollü içecek*
20. **ngwolo nt:uu** — S. *göz küresi*
21. **mbwaa** — Z. *su*
22. **mwi pê** — U. *bağırsak kurdu*
23. **tpile pê k:ii kîgha nt:uu k:ii** — AA. *sarı yılan*
24. **pi mbwii** — V. *uzun ve zayıf bir kişi*
25. **pi ntóó** — R. *ceset*
26. **tpile pê yi kuu yâa k:ii** — T. *yeşil yılan*
27. **yi pâa** — W. *ağaç gövdeleri*
(b) 28. **k:ii** —
• *muz bitkisi*
• *gibi, benzer*
29. **kpaapî** — *beyaz kakadu*
30. **kîgha** — *olgun*
31. **mty:aa** — *bal*
32. **nkéli dnye** — *İngilizce dili*
33. **ngwolo** — *göz*
34. **kémi kîgha nt:uu** — *olgun mango*
(c) BB. *oğul (onun oğlu)* — **tp:oo**
CC. *yeşil* — **yi kuu yâa k:ii**
DD. *yağ* — **kini**
EE. *taze, çiğ* — **kuu**
FF. *(olgunlaşmamış) meyve* — **nt:uu**
GG. *siyah kişi* — **pi kpêdêkpêdê**
HH. *Rossel adası* — **Yéli**
(d) 35. **kpaapî tp:oo kpaapî tp:oo** — V. *(yavru Napolyon balığı)*
36. **mbóó** — II. *(gökyüzü)*
37. **mbóó nté** — VI. *((açık) mavi [birebir tercüme ‘gökyüzü gibi’])*
38. **mbóó p:uu nkéli** — IV. *(uçak [birebir tercüme ‘gökyüzündeki gemi’])*
39. **pê pê** — I. *(kırkayak)*
40. **taa** — III. *(kırmızı papağan)*
(e) Temel renkler (siyah, beyaz, kırmızı), o renkteki bir şeyin ikilemesiyle oluşturulur. Diğer renkler (yeşil, sarı, mavi) bir benzerlik ifadesiyle oluşturulur (‘taze ağaç yaprakları gibi’, ‘olgun muz meyvesi gibi’).

Problem 3 Çoğul isimler ve tekil isimlerden belirli bir kurala bağlı kalınarak türetilmez.

Zamirler:

- ki=** — 1. tekil şahıs
- kia=** — 2. tekil şahıs
- nu=** — 3. tekil şahıs

Fiil:

- **kök**-kura: realis (geçmiş zaman)
- **kök**-rii: irrealis (gelecek zaman)

İşaret zamirleri (D):

- iina** — tekil
- iipi** — canlı çoğul
- iimi** — cansız çoğul

Kelime düzeni (realis):

- $S \ V \ \begin{pmatrix} O \ (IO) \\ (IO) \ O \end{pmatrix}$ (S — özne, V — yüklem, O — nesne, IO — dolaylı nesne)
- D N (N — isim)
- X Y (X — tamlayan, Y — tamlanan)
- $D_X \ Y \ X$

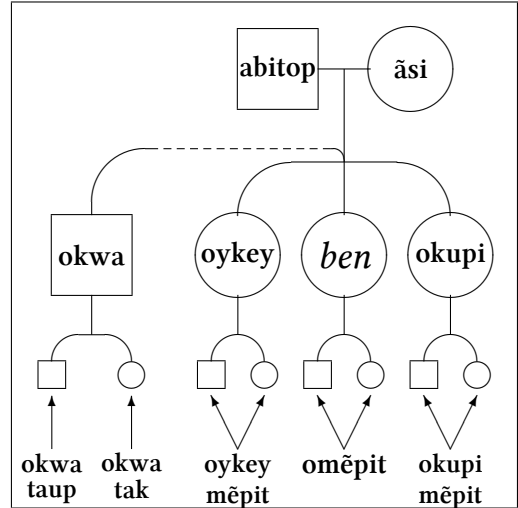
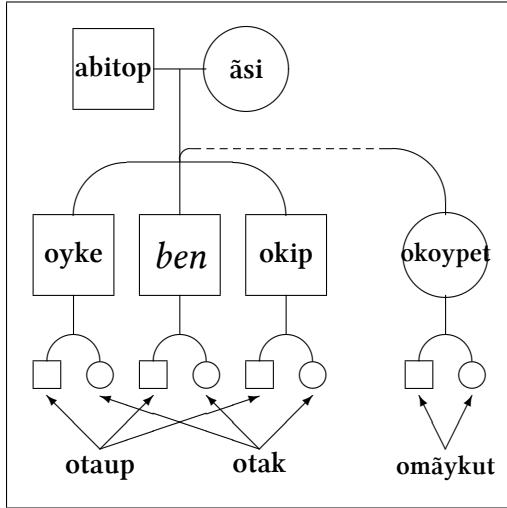
Kelime düzeni (irrealis): fiilden hemen sonra gelen isim öbeği, cümle içinde bir bütün olarak veya parçalar halinde hareket eder.

realis	→	irrealis
S V N	→	S N V
S V X Y	→	S X Y V
S V D N	→	S D V N
S V D_X Y X	→	S D_X Y V X
(bu problemde bulunmamaktadır)	→	S D_Y V X Y
(bu problemde bulunmamaktadır)	→	S D_Y V D_X Y X

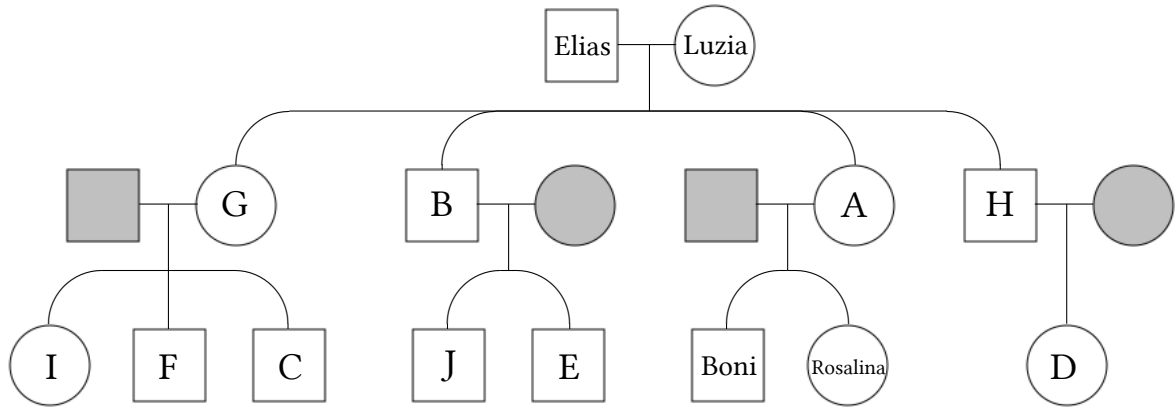
- (a) 17. **kia=iipi siwiirarii miisaji paajuuyaapi** — Sen kadının bu öğretmenlerini ziyaret edeceksin.
18. **nu=nikikura Leo paapaaja** — O, Leo'nun balığını gördü.
19. **ki=iina masiitirii miisaji iimina** —
Ben kadının bu kanosunu satacağım.
Ben kanoyu bu kadına satacağım.
20. **ki=iipi kariiniirii iina mira ikwani** — Ben bu adamın bu çocuklarıyla ilgileneceğim.
- (b) 21. Sen bu çocukların kanolarını satın aldın.
kia=masiikura iipi iiminaka mira
22. Sen öğretmenin ipini koparacaksın.
kia=paajuuyaana iiyii isikirii
23. Ben bu kadınların evini satın alacağım.
ki=iipi iita masiirii iitimira
24. O, bu kitapları Ema'ya satacak.
nu=iimi masiitirii simiimiya Ima
nu=Ima masiitirii iimi simiimiya
25. Ben bu adamların bu kanosunu onaracağım.
ki=iina irikatajuurii iipi iimina ikwaniwiya

Problem 4

ağabey $\equiv$ büyük erkek kuzen | abla $\equiv$ büyük kız kuzen
küçük erkek kardeş $\equiv$ küçük erkek kuzen | küçük kız kardeş $\equiv$ küçük kız kuzen

(a)

(b) Boni > Rosalina > 10 (D) > 5 (I) > 6 (F) > 8 (J) > 9 (E) > 7 (C)

- (c) (i) oykey mēpit
(ii) oykey
(iii) okoypet
(iv) okip
(v) okwa
(vi) otak

Problem 5 Kurallar:

- Kelime düzeni: zaman zarfı fiil.
- Kip/Zaman:

kip	bitmemiş (devam eden veya uzun süreli eylem)	bitmiş (kısa süreli eylem)
zaman	– geçmiş olmayan (<i>ben şimdi onları çağırıyorum</i>) – geçmiş (<i>ben bir hafta önce onları çağırıyordum</i>)	– yakın geçmiş (<i>ben dün onları çağırdım</i>) – geçmiş (<i>ben bir hafta önce onları çağırdım</i>)

- Fiilin yapısı:

1. nesne:

kip	bitmemiş	bitmiş
1. tekil şahıs	wo-	zw-
1. çoğul şahıs	n-	nzn-
2. çoğul şahıs 3. çoğul şahıs	e-	th-

3. kök:

kip	bitmemiş	bitmiş
görmek	-mar-	-mar-
geri getirmek	-brig-	-brim-
tutmak	-fath-	-faf-
karşılaşmak	-wagr-	-waf-
çağırarak	-bräkn-	-s-

2. kip = bitmiş: -ä- (-äCa- > -eCa-;
C bir ünsüz harftir)

4. kip = bitmemiş: -w-

5. zaman = geçmiş (*bir hafta önce*): -a-

6. özne:

1. tekil şahıs	-é (-aé > -a)
1. çoğul şahıs	-e (-ae > -ake)
2. çoğul şahıs = 3. çoğul şahıs	-th (-wth > -wrth)

Yanıtlar:

- (a) 15. *Siz dün beni tuttunuz.* kayé zwefafth
16. *Ben bir hafta önce sizi çağırdım.* nümä thäsa
17. *Siz şimdi beni tutuyorsunuz.* zena wofathwrth
18. *Onlar bir hafta önce bizimle karşılaştılar.* nümä nznewafath
- (b) 19. nümä nbrigwath *Siz bir hafta önce bizi geri getiriyordunuz.*
Onlar bir hafta önce bizi geri getiriyorlardı.
20. kayé thefafé *Ben dün sizi tuttum.*
Ben dün onları tuttum.
21. nümä emarwa *Ben bir hafta önce sizi görüyordum.*
Ben bir hafta önce onları görüyordum.
22. kayé nznäbrimth *Siz dün bizi geri getirdiniz.*
Onlar dün bizi geri getirdiler.